

ПОЛОЖЕННЯ

про запобігання та протидію булінгу (цькуванню) та сексуальним домаганням у Національній академії Служби безпеки України

І. Загальні положення

1. Це Положення розроблено відповідно до законодавства України і регламентує організацію роботи щодо запобігання та протидію булінгу й сексуальним домаганням у Національній академії Служби безпеки України (далі – Академія).

2. У цьому Положенні терміни вживаються у такому значенні:

булінг (цькування) - діяння (дії або бездіяльність) учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, зокрема із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, унаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого;

сексуальне домагання (насильство) - форма булінгу, дії сексуального характеру, виражені словесні (погрози, залякування, непристойні зауваження) або фізично (доторкання, поплескування), що принижують чи ображають осіб, які перебувають у відносинах освітнього, трудового, службового, матеріального чи іншого підпорядкування;

потерпілий (жертва булінгу, сексуального домагання) - учасник освітнього процесу, щодо якого було вчинено булінг (цькування), сексуальне домагання;

кривдник – особа, яка вчинила насильство в будь-якій формі;

спостерігачі - свідки та (або) безпосередні очевидці випадку булінгу (цькування), сексуального домагання;

сторони булінгу (цькування), сексуального домагання - безпосередні учасники випадку: кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності);

економічний булінг (насильство) - форма булінгу, що включає умисне позбавлення їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, перешкоджання в отриманні необхідних послуг, примушування до безоплатної праці, інші правопорушення економічного характеру;

психологічний булінг (насильство) - форма булінгу, що включає словесні образи, погрози, зокрема щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, якщо такі дії або бездіяльність викликали в постраждалої особи побоювання за свою

безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи;

фізичний булінг (насильство) - форма булінгу, що включає ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру;

кібербулінг (насильство) - форма булінгу, що вчиняється за допомогою електронних засобів комунікації;

протидія булінгу (насильству), сексуальному домаганню - система заходів, що здійснюється керівництвом навчального закладу, а також іншими учасниками освітнього процесу, та спрямована на припинення насильства, надання допомоги та захисту постраждалій особі, а також на належне розслідування випадків насильства.

3. Основною метою щодо запобігання та протидії булінгу й сексуальним домаганням є психологічне, фізичне, економічне забезпечення та підвищення ефективності освітнього процесу Академії, формування негативного ставлення до булінгу та сексуальним домаганням, захист психологічного здоров'я та соціального благополуччя всіх його учасників: здобувачів вищої освіти, педагогічних і науково-педагогічних працівників, співробітників.

4. Головними завданнями щодо запобігання та протидії булінгу та сексуальним домаганням є:

підвищення рівня обізнаності учасників освітнього процесу про булінг (цькування) та сексуальне домагання, їх причини та наслідки, порядок реагування на випадки булінгу (цькування) та сексуального домагання тощо;

навчання ефективним формам спілкування;

корекція поведінкових деструкцій;

навчання стратегіям конструктивного вирішення конфліктних ситуацій;

розвиток адекватного рівня самооцінки;

формування навичок саморегуляції поведінки;

розвиток емоційного інтелекту учасників освітнього процесу, зокрема: розуміння та сприйняття цінності прав і свобод людини, вміння відстоювати свої права та поважати права інших.

5. Академія поважає свободу прояву поглядів, однак, дискримінація та сексуальні домагання не є ані законодавчо захищеним вираженням потреб, ані належним здійсненням академічної свободи. Академія засуджує дискримінацію та гендерне насильство, зокрема сексуальні домагання, залякування чи експлуатацію на робочому місці та в освітньому процесі, а також зобов'язується сприяти протидії цим явищам. Керівництво Академії та структурних підрозділів зобов'язані проводити внутрішні кампанії інформаційного та просвітницького характеру, спрямовані на підвищення рівня обізнаності учасників освітнього процесу щодо попередження дискримінації та

сексуальних домагань. З метою попередження булінгу і сексуальних домагань в Академії заборонено:

дискримінаційні висловлювання, які містять образливі, принижуючі висловлювання щодо осіб на підставі статі, зовнішності, одягу, сексуальної орієнтації тощо; утиски, тобто небажана для особи та/або групи осіб поведінка, метою або наслідком якої є приниження їхньої людської гідності за певними ознаками або створення стосовно такої особи чи групи осіб напруженої, ворожої, образливої або зневажливої атмосфери; мова ненависті, тобто висловлювання, що містять образи, погрози чи заклики до насильства щодо певної особи або групи осіб. Академія запобігає помсті. Навмисне подання неправдивої скарги або надання неправдивої інформації може бути підставою для дисциплінарних заходів.

II. Ознаки булінгу (цькування), сексуального домагання

6. До булінгу та сексуального домагання в Академії належать випадки, які відбуваються безпосередньо в приміщеннях навчального закладу та на її території.

7. Типовими ознаками булінгу (цькування) та сексуального домагання є:

систематичність (повторюваність) діяння;

наявність сторін – кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності);

дії кривдника, наслідком яких є заподіяння жертві булінгу сексуального домагання психічної та/або фізичної шкоди (словесні образи, погрози, зокрема щодо третіх осіб, приниження переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи; будь-яка форма небажаної вербальної, невербальної чи фізичної поведінки сексуального характеру, зокрема принизливі погляди, жести, образливі рухи тіла, образи, жарти, поширення образливих чуток; будь-яка форма небажаної фізичної поведінки, зокрема ляпаса, штовхання, щипання, кусання, завдання ударів; інші правопорушення насильницького характеру).

8. Проявами, які можуть бути підставами для підозри в наявності випадку булінгу (цькування) та сексуального домагання учасника освітнього процесу в Академії, є:

замкнутість, тривожність, страх або, навпаки, демонстрація повної відсутності страху, ризикована, неврівноважена поведінка;

агресивність, напади люті, схильність до аутоагресії (самоушкодження), насильства;

зниження когнітивних функцій та здатності до навчання;

відлюдкуватість, уникнення спілкування, занижена самооцінка, наявність почуття провини;

поява швидкої втомлюваності, демонстрація страху перед появою інших учасників освітнього процесу;

депресивні стани, суїцидальні прояви;

явні фізичні ушкодження та намагання приховати травми та обставини їх отримання, ознаки поганого самопочуття (нудота, головний біль, кволість тощо);

наявність фото, відео - та аудіоматеріалів фізичних або психологічних знущань, сексуального (інтимного) змісту;

наявні пошкодження або зникнення майна та (або) особистих речей;

ізоляція, виключення з групи, небажання інших учасників освітнього процесу спілкуватися.

III. Запобігання та протидія булінгу (цькуванню), сексуальним домаганням

9. Діяльність щодо запобігання та протидії булінгу (цькуванню), сексуального домагання в Академії є постійним системним процесом, спрямованим на:

виявлення булінгу (цькування), сексуального домагання та (або) потенційних ризиків їх виникнення;

визначення та реалізація необхідних заходів, способів і методів вирішення ситуацій булінгу (цькування), сексуального домагання та/або усунення потенційних ризиків їх виникнення.

10. Запобігання булінгу та сексуального домагання передбачає роботу за такими напрямками:

ознайомлення особового складу Академії з особливостями прояву та ознаками булінгу в різних його формах;

просвітницька робота відділу роботи з особовим складом та психологів Академії серед курсантської (студентської) молоді щодо попередження насильства з використанням основних форм роботи, а саме: психологічних консультацій, тренінгів, рольових ігор, міні-лекцій, круглих столів, бесід, диспутів, кінолекторіїв, організації акцій, виступи провідних спеціалістів у системі профілактичної роботи щодо подолання різноманітних форм агресивної поведінки;

профілактична та попереджувальна робота керівників структурних підрозділів, безпосередніх керівників, представників курсової ланки, кураторів, науково-педагогічного складу, відділу роботи з особовим складом та психологів, молодших командирів (старост) навчальних груп, представників органу студентського самоврядування Академії серед учасників освітнього процесу як своєчасне попередження відхилень у психічному та особистісному розвитку, міжособистісних стосунках, запобігання конфліктним ситуаціям в освітньому процесі, попередження наркоманії, алкоголізму, суїцидів, расової та соціальної нетерпимості, аморального способу життя тощо.;

формування правосвідомості й правової поведінки учасників освітнього процесу, відповідальності за своє життя, розвиток активності, самостійності, творчості здобувачів вищої освіти, створення умов для самореалізації особистості;

формування в особовому складі Академії навичок ідентифікації насильства як у своїй поведінці, так і в поведінці дітей з метою формування умінь виокремлювати наявну проблему;

створення в Академії умов недопущення булінгу, сексуальних домагань та відповідного середовища для профілактики та боротьби з негативними соціально-педагогічними наслідками цього явища.

11. Протидії булінгу та сексуального домагання передбачають роботу за такими напрямками:

діагностика соціальне й психологічне вивчення здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників, груп і колективів, моніторинг соціальних процесів та психічного розвитку окремих курсантів (студентів), визначення причин, що ускладнюють особистісний розвиток, навчання та взаємини в колективі;

корекція (психотерапія) – здійснення психолого-педагогічних заходів з метою усунення відхилень у психічному та особистісному розвитку і поведінці, подолання різних форм девіантної поведінки, психосоматичних станів у жертв булінгу.

реабілітація – надання психолого-педагогічної та соціальної допомоги курсантам (студентам), які перебувають у кризовій життєвій ситуації, з метою адаптації їх до умов навчання в Академії та соціального середовища.

IV. Порядок реагування на виявлені факти булінгу (цькування), сексуальних домагань в Академії

12. Учасники освітнього процесу можуть повідомити про випадок булінгу (цькування), сексуального домагання, стороною якого вони стали або підозрюють про його вчинення стосовно іншої особи, керівництву Академії. Заява подається в паперовому або електронному вигляді. Електронний вигляд заяви надсилається на електронну адресу Національної академії Служби безпеки України. Подання письмових заяв здійснюється на «Скриньку довіри», яка знаходиться в приміщенні контрольно-пропускного пункту Академії на об'єкті за адресою: м. Київ, вул. М. Максимовича, 22. Отримані заяви невідкладно (протягом робочого дня) передаються керівництву Академії, які ініціюють створення Тимчасової комісії для їх розгляду. Строк розгляду комісією заяви або повідомлення про випадок булінгу (цькування), сексуального домагання в Академії та виконання нею своїх завдань не має перевищувати десяти робочих днів із дня отримання заяви або повідомлення.

13. До складу Тимчасової комісії можуть входити: перший проректор (з навчальної роботи), проректор з наукової роботи, проректор (по роботі з особовим складом), керівники інститутів (заступники), помічник ректора (по стройовій частині і режиму), керівники структурних підрозділів, представники здобувачів освіти, юрист-консультант, психолог. До роботи комісії можуть бути залучені інші співробітники Академії. Склад Тимчасової комісії затверджується ректором Академії.

14. Тимчасова комісія зобов'язана у своїй роботі дотримуватись засад поваги до приватного життя та захисту персональних даних.

15. Метою діяльності Тимчасової комісії є:
визначення причин булінгу (цькування), сексуального домагання та необхідних заходів для усунення таких причин;
припинення випадку булінгу (цькування), сексуальних домагань в Академії;

відновлення та нормалізація стосунків, створення сприятливих умов для подальшого здобуття освіти в групі, де стався випадок булінгу (цькування), сексуального домагання;

оцінка потреб сторін булінгу (цькування), сексуального домагання в соціальних та психолого-педагогічних послугах і забезпечення таких послуг.

На підставі рішення Тимчасової комісії керівництво Академії приймає відповідні рішення, передбачені законодавством України, зокрема винесення догани або звільнення працівника, відрахування здобувача освіти, передача матеріалів до правоохоронних органів тощо.

Виявлені факти булінгу (цькування) та сексуальних домагань військовослужбовців Академії, їх права та обов'язки щодо цього визначаються Статутом внутрішньої служби Збройних Сил України.

16. Припинення випадку булінгу (цькування), сексуального домагання за рішенням керівництва Академії може вирішуватися без створення Тимчасової комісії за безпосередньої участі керівників структурних підрозділів, у яких виявили факт прояву насильства та психолога.

17. За результатом здійснення моніторингу в Академії перед початком нового навчального року або у строки встановлені керівництвом Академії складається відповідний План заходів із запобігання та протидії булінгу (цькування) та сексуального домагання.

СХВАЛЕНО

Протокол засідання Вченої ради

Національної академії Служби безпеки України

28.12.2023 № 17

Перший проректор (з навчальної роботи)

Національної академії Служби безпеки України